

ПРАКТЫ
 РАСПРАЦАВАНЫ БЮДЖЭТ
 БЕЛАРУСІ НА 2002 ГОД
 2 стар.

У ПАРЛАМЕНЦЕ
 АЗМАГАРАФІЧНАЯ СІТУАЦЫЯ: ДЭПУТАТЫ Б'ЮЦЬ
 ТРывогу
 2 стар.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ
 ЦІ У БЕЛАРУСКІХ ДЗЯЦЕЙ
 З'ЯВІЛІСЯ "ГАЛАНДСКІЯ БАЦЬКІ"
 3 стар.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
 "ЖЫЦЦЕ І ВЕРА"
 5 стар.

СПАДЧЫНА
 ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ
 СТАРОГА МЛЫНА
 4 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: РАСІЯ, УКРАЇНА
 6 стар.

Сакрат ЯНОВІЧ (Польшча)
 "ЗАПІСЫ ВЕКУ" (працяг)
 7 стар.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА
 8 стар.

КРЫЖАВАНКА АД Алега КУЛЬЧЫЦКАГА
 8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

31 кастрычніка 2001 года
 Цана 116 рублёў

№ 44 (2758)
 E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
 Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

КРЫЧАВУ—865 ГАДОЎ!

Святочным тэатралізаваным шэсцем адзначыў свай 865-годдзе Крычаў. Аказваецца, ён на дзесяць гадоў старэйшы за Маскву.
 Фота Валерыя БЫСАВА, БелТА.

ТОЛЬКІ ФАКТ

"БЕЛТЭЛЕКАМ" ПЕРАХОДЗІЦЬ НА НОВЫ ТЫП ТЭЛЕФОННЫХ КАРТАК

Рэспубліканскае аб'яднанне "Белтэлекам" плануе да канца года ўвесці ў дзеянне новы тып тэлефонных картак, так званую "Сэрвісную тэлефонную картку".
 Ужо з сярэдзіны года ў Беларусі ідзе паступовая замена ўсіх таксафонаў (для іх выкарыстоўваецца стандартная тэлефонная картка на 120 хвілін) на універсальныя таксафоны "Агат-07" сумеснай вытворчасці беларускіх прадпрыемстваў "Агат" і

"Лес". Такая замена дазволіць тэлефанаваць з кабіны вулічнага таксафона ў любую кропку свету, выкарыстоўваючы толькі карткі вялікай ёмістасці, першы мільён якіх ужо разышоўся ў Беларусі.
 Асаблівасць новай карткі заключаецца ў тым, што пры яе аплаце ў нацыянальнай валюце тэлефонныя размовы можна будзе весці з любой краіны свету. Для гэтай паслугі дастаткова ўвесці перад наборам кода краіны, горада і нумара абанента спецыяльны PIN-код, "зашыты" ў картцы.
 Увод новых картак стаў

магчымым, дзякуючы пачатку эксплуатацыі Інтэлектуальнай платформы, універсальнага інструмента для аперацыйнага збору і прадстаўлення інфармацыі па тэлефоне.
"ТЭЛЕФОННЫЯ ТЭРАРЫСТЫ"
 Беларуская міліцыя ў бягучым годзе фіксуе рост "тэлефонага тэрарызму". За 9 месяцаў паступіла каля 120 званкоў з заявамі ананімаў пра "мініраванне" школ, вакзалаў, офісаў і іншых устаноў.
 Па гарацых слядах вартывым правапарадку ўдалося выявіць і затрымаць больш за

30 "жартаўнікоў". Пры гэтым правапарушальнікі альбо іх бацькі панеслі за такія дзеянні адміністрацыйную, а ў некаторых выпадках і крымінальную адказнасць.
 У прыватнасці, у Быхаўскім раёне адна з настаўніц "разыграла" сваю калегу, паслаўшы ёй пісьмо з бэльмы парашком і ў якасці зваротнага адрасу ўказала: "Пан Усама бэн Ладэн". Амаатарка жартаў затрымана і ў адносінах да яе ўзбуджана крымінальная справа па артыкуле, які прадугледжвае пакаранне да 5 гадоў пазбаўлення волі.
 Падрыхтавала Алена РУДЗЬ.

ЭНЕРГЕТЫКА

КАНТРАКТ ПАМІЖ "БЕЛЭНЕРГА" І "АЭС РАСІІ"

Канцэрн "Белэнерга" і РАТ "АЭС Расіі" заключылі кантракт на пастаўку электраэнергіі ў Беларусь на тэрмін да канца бягучага года і на наступны 2002 год.
 Кантракт прадугледжвае пастаўку электраэнергіі ў аб'ёме да 5,5 мільярда кілават-гадзін. Тарыфы, закладзеныя ў кантракт, не паведамляюцца. Аднак прэзідэнт канцэрна Я. Мішук сказаў, што зараз кошт электраэнергіі, якая пастаўляецца на Беларусь, знаходзіцца на ўзроўні цэн на аптовым рынку ў бліжэйшых да Беларусі расійскіх абласцях (Бранскай, Смаленскай, Калінінградскай).
 Я. Мішук лічыць гэты кантракт вельмі выгадным для канцэрна, таму што ніколі раней не ўдавалася заключыць кантракт, дзе агаворана, што цана на працягу пятаццаці месяцаў мяняцца не будзе, капі не адбудзецца павышэнне тарыфаў на энергетычным рынку Расіі.
 Віктар ВЕРАС.

СПОРТ

ШАХМАТЫ. Чэмпіянат Еўропы сярод жанчын па хуткіх шахматах прайшоў у Мінску.

Перамогу атрымала армянская шахматыстка Эліна Даніэлян, якая набрала 9 ачкоў з 11 магчымых. На папаву ачка адстала 17-гадовая Аляксандра Касцянюк з Расіі, трэцяе месца падзялілі адразу чатыры ўдзельніцы: Вікторыя Чмілітэ (Літва), Надзея Косінцава (Расія), Ганна Ушніна (Украіна), Раіса Эйдэльсон (Беларусь).
 Прайшоў таксама чэмпіянат Еўропы па бліцх шахматах сярод жанчын. Перакануючую перамогу атрымала Аляксандра Касцянюк — 33,5 ачка з 40 магчымых, на другім месцы — Вікторыя Чмілітэ (29,5), на трэцім — Таццяна Косінцава (Расія) — 26. Здзівіла выступленне 11-гадовай украінкі Кацярыны Лахно, якая ў кампаніі дваццаці гросмайстраў заняла чацвёртае месца (25,5 ачка). Лепшай беларускай удзельніцай стала Анастасія Волчак з Брэста — 14-е месца (21,5). Яна ж заваявала прыз лепшай беларускай шахматысткі па выніках двух дзён.
ТЭНІС. Адбылася жараб'ёўка розыгрышу Кубка Дэвіса 2002 года.
 Тэнісная каманда Беларусі ўваходзіць у першую групу Еўра-Афрыканскай зоны і прапусціць першы круг, а ўжо ў другім яе сапернікам стане зборная або Партугаліі, або Зімбабве.
 Дзе будзе праходзіць сустрэча з удзелам зборнай Беларусі, залежыць ад таго, хто выйдзе на корт спаборнічаць з беларусамі. Калі каманда Зімбабве — нашы спартсмены паедуць у госці, калі Партугалія, то 5—7 красавіка мінскія бальшычкі змогуць прыйсці і падтрымаць сваю каманду.
 Аксана РЭЙ.

ДЗЮ-ДО. Дванаццацігадовая Вольга ІГНАЦЮК і Маша ЯНЧУК трэніруюцца ў секцыі дзюдо Цэнтральнага дома маладзёжнай творчасці Брэста. Дзяўчынкі занялі прызавыя месцы на абласным першынстве, якое нядаўна праходзіла ў горадзе.
 БелТА.

БЯСПЕКА

ПРАЕКТ «СОБРА»

З цэхаў рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства (РУП) "140-вы рамонтны завод", якое яшчэ нядаўна называлася Барысаўскім танкарамонтным, з'явіліся на свет дзве баявыя машыны — СОБРА-S і СОБРА-K. Яны сталі вынікам сумеснага праекта беларускага РУП "140-вы рамонтны завод" і фірмы "Metropol" са Славакіі.
 Гэтыя машыны створаны на базе БМП-1 і БТР-70 адпаведна. У адроз-

ненне ад старой тэхнікі новыя машыны маюць больш дасканалы ўзбраенне, магутныя і эканамічныя дызельныя рухавікі замест "пражорлівых" бензінавых, выдатную опытку.
 Акрамя таго, СОБРА-S абсталявана кандыцыянерам, таму што беларусы ўжо падпісалі кантракт на буйную партыю такіх машын з адной з краін з гарачым кліматам.
НА ЗДЫМКУ: СОБРА-S.
 Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

ПРАЕКТЫ

РАСПРАЦАВАНЫ БЮДЖЭТ
БЕЛАРУСІ НА 2002 ГОД

Праект бюджэту Беларусі на 2002 год, падрыхтаваны Міністэрствам фінансаў, прадугледжвае, што расходы складуць 4,2 трыльёна беларускіх рублёў пры наступленні даходаў у аб'ёме 3,9 трыльёна беларускіх рублёў.

Мінфін плануе, што пакрыццё дэфіцыту бюджэту ў 2002 годзе будзе праводзіцца ў асноўным за кошт унутраных крыніц. Фінансаванне дэфіцыту будзе ажыццяўляцца з крэдытаў Нацыянальнага банка Беларусі (НББ) у памеры 152 мільярдаў беларускіх рублёў і размяшчэння дзяржаўных кароткатэрміновых абавязальстваў, у выніку чаго чыстае прыцягненне сродкаў змяненне практыкі спанання падаходнага падатку з грамадзян па расійскаму прыкладу. Прапановаўваецца захаваць існуючую прагрэсіўную шкалу падаходнага падатку ў рамках ад 9 да 30 працэнтаў.

Праектам, падрыхтаваным Мінфінам, не прадугледжваецца змяненне практыкі спанання падаходнага падатку з грамадзян па расійскаму прыкладу. Прапановаўваецца захаваць існуючую прагрэсіўную шкалу падаходнага падатку ў рамках ад 9 да 30 працэнтаў.

Праект дзяржаўнага бюджэту на наступны год прадугледжвае таксама атрыманне другой траншы дзяржаўнага крэдыту ўрада Расіі ў памеры 42 мільянаў долараў. (Першая транша расійскага крэдыту беларускаму ўраду складала 30 мільянаў долараў).

Атрыманне крэдытаў ад міжнародных фінансавых арганізацый у праекце бюджэту не прадугледжана.

Аб'ём кансалідаванага бюджэту, які акрамя сродкаў рэспубліканскага бюджэту ўключае мясцовыя бюджэты Мінска і шасці абласцей Беларусі, складзе каля 7,5 трыльёна беларускіх рублёў. Пры складанні мясцовых бюджэтаў запланавана, што іх расхо-

ды будуць адпавядаць даходам.

Па словах намесніка міністра фінансаў Івана Шунько, падатковая нагрузка на суб'екты гаспадарання ў наступным годзе зменшыцца. У прыватнасці, праект бюджэту прадугледжвае паніжэнне стаўкі падатку на прыбытак да 24 працэнтаў з бягучых 30.

Праектам, падрыхтаваным Мінфінам, не прадугледжваецца змяненне практыкі спанання падаходнага падатку з грамадзян па расійскаму прыкладу. Прапановаўваецца захаваць існуючую прагрэсіўную шкалу падаходнага падатку ў рамках ад 9 да 30 працэнтаў.

Пры разліку параметраў дзяржбюджэту на 2002 год Мінфін зыходзіў з таго, што прырост ВВП у наступным годзе складзе чатыры-пяць працэнтаў, інфляцыя не перавысіць 1,5-2 працэнтаў ў сярэднім за месяц (20—27 працэнтаў за год), курс беларускага рубля да долара ЗША складзе 1 860—1 920 беларускіх рублёў на канец 2002 года.

Каб складзены Мінфінам праект рэспубліканскага бюджэту набыў сілу закону, неабходна, каб ён прайшоў два чытанні ў ніжняй палате парламента, быў адобраны верхняй палатай парламента і зацверджаны Прэзідэнтам краіны.

Сяргей ЗАЙЦАЎ.

У ПАРЛАМЕНЦЕ

ДЭМАГРАФІЧНАЯ СІТУАЦЫЯ:
ДЭПУТАТЫ Б'ЮЦЬ ТРЫВОГУ

На пачатку 90-х гадоў Беларусь апынулася ў дэмаграфічным крызісе. Упершыню за пасляваенны перыяд смяротнасць, узровень якой за гэты час дасягнуў 26 працэнтаў, перавысіла нараджальнасць.

Пры гэтым смяротнасць працаздольных мужчын у 3-4 разы вышэй за смяротнасць жанчын адпаведнага ўзросту. На вясцы сярэдні ўзрост мужчын не дасягае пенсійнай рысы. Усяго па краіне сярэдняя працягласць жыцця скарацілася на 2,7 года. Каэфіцыент нараджальнасці знізіўся на 34 працэнта і склаў 9,1 чалавек на 1 000 чалавек. За апошні сем год колькасць насельніцтва скарацілася амаль на 300 тысяч, або на 2,9 працэнта.

Згодна з дэмаграфічным прагнозам ААН, у 2050 годзе насельніцтва Беларусі можа зменшыцца амаль на 2 мільёны чалавек. Пры гэтым чакаецца пагаршэнне структуры на-

сельніцтва па ўзросту. Гэта значыць, будзе скарачацца не толькі агульная колькасць насельніцтва, але і колькасць працоўных рэсурсаў. Ужо зараз працаздольнае насельніцтва скарацілася з 57,9 да 55,9 працэнта, а ў сельскай гаспадарцы з 47 да 46,6 працэнта. У гэтай сітуацыі ствараецца рэальная пагроза ўстойліваму развіццю Беларусі.

Улічваючы неспрыяльныя дэмаграфічныя працэсы, у краіне яшчэ ў 1998 годзе распрацаваны і на ўрадавым узроўні ўхвалены Канцэпцыя дзяржаўнай дэмаграфічнай палітыкі і Асноўныя накірункі па яе рэалізацыі. Выкананне гэтых дакументаў паказала, што без заканадаўчага замацавання вырашэнне праблемы практычна немагчымае. Праект Закона Рэспублікі Беларусь "Аб дэмаграфічнай бяспецы Рэспублікі Беларусь" у першым чытанні Нацыянальнага сходу ухваліў канцэптуальна, але адправіў яго на дапрацоўку.

Між тым, не чакаючы прыняцця гэтага закона, некаторыя абласныя і гарадскія Саветы народных дэпутатаў (у Брэсце, Любані, Клецку і іншых гарадах) на сваіх сесіях пачалі абмяркоўваць шляхі выйсця з небяспечнай дэмаграфічнай сітуацыі.

Камісія па працы, сацыяльнай абароне, ахове здароўя Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу разам з усімі зацікаўленымі асобамі зноў абмяркоўвала падрыхтаваны Міністэрствам працы законапраект, каб прадставіць яго для зацвярджэння ў другім чытанні. Спрэчкі разгарэліся вакол таго, што законапраект не прадугледжвае палажэнняў прамога дзеяння і мае чыста дэкларатыўны характар. Паколькі прыняцце "Закона аб дэмаграфічнай бяспецы..." пазьгае за сабой значныя змяненні і дапаўненні ў іншыя законы Рэспублікі Беларусь, дэпутаты выказаліся за тое, каб ініцыяваць парламенцкія слуханні па ўсіх аспектах праблемы.

Віктар МАЦОШЭНКА

ЖЫЦЦЁ ПАСЛЯ ЧАРНОБЫЛЯ

ВУЧЭННІ НА МЯЖЫ

Сумесна са спецыялістамі Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на ЧАЭС на беларуска-ўкраінскім участку мяжы праводзіцца спецыяльныя тактычныя вучэнні.

Іх мэта — выяўленне ўзроўню апраменьвання радыёнуклідамі ваеннаслужачых Гомельскага пагранічнага ат-

рада і членаў іх сем'яў. Падраздзяленні хімічнай і радыяцыйнай абароны пагранічных войскаў праводзяць дэзактывацыю тэхнікі і месцаў нясення службы. На чыгуначнай станцыі "Славечна", дзе такія працы былі выкананы год назад, узровень радыяцыі панізіўся і падтрымліваецца ў норме да гэтага часу.

ЗНАК ЯКАСЦІ

ХАРЧАВАННЕ
ДЛЯ МАЛЫХ

Самай буйной фірмай па вытворчасці прадуктаў дзіцячага харчавання ў Беларусі з'яўляецца адкрытае акцыянернае таварыства "Беллакт" у Ваўкавыску.

Прадпрыемства аснашчана сучасным абсталяваннем заходнееўрапейскіх фірм "Альфа-Лаваль", "Ніро-Атамайзер", "Вестфалія" і іншых, адсюль і высокая якасць прадукцыі. Усяго яе тут выпускаецца больш дваццаці відаў. НА ЗДЫМКУ: майстар Таццяна КІШКУН.

БелТА.

ПАЛЯЎНІЧЫ СЕЗОН

ПАЧАЛОСЯ ПАЛЯВАННЕ
НА ПУШНЫХ ЖЫВЁЛ

З першай суботы сёлета кастрычніка, згодна з Правіламі палявання ў Беларусі, адкрыўся асенне-зімовы сезон палявання на пушныя віды жывёл. Пра гэта паведаміў начальнік аддзела Рэспубліканскага савета беларускага таварыства паляўнічых і рыбалоў Валерый КВАКІН.

Аднак, як падкрэсліў спецыяліст, у некаторых паляўнічых гаспадарках (такое дапускаецца агульнымі правіламі) гэтыя тэрміны перанесены. Напрыклад, у большасці паляўнічых гаспадарак Брэсцкай вобласці, за выключэннем Пінскага і Столінскага раёнаў, сезон пачаўся з 20 кастрычніка.

З таго ж дня пачалося паляванне на пушных звяроў у большасці паляўнічых гаспадарак Віцебскай і Гродзенскай абласцей. Права вызначаць свае тэрміны паляўнічага сезона даюць арандатарам угоддзяў дзеючыя нарматыўныя акты па паляўнічай гаспадарцы.

Валерый Квакін адзначыў, што забаронена паляванне на жывёл, занесеных у Чырвоную кнігу, і на тых звяроў, колькасць якіх у паляўнічых гаспадарках яшчэ невысокая. Напрыклад, у Стаўбцоўскай і Бярэзінскай паляўнічых гаспадарках Мінскай вобласці забаронена здабыча андатры.

Таццяна ЛОБАС, БелТА.

СИТУАЦЫЯ

АРХЕОЛАГІ ДАСЛЕДУЮЦЬ
КОЖНЫ МЕТР ЗЯМЛІ Ў КУРАПАТАХ

Участак Мінскай кальцавой аўтамабільнай дарогі (МКАД) ва ўрочышчы Курапаты асаблівы. Тут траса праходзіць каля захаванай ахвяр рэпрэсій. Яшчэ ў маі мінулага года праз урадавую газету "Рэспубліка" кіраўнікі Камітэта па аўтадарогам і штаба будоўлі звярнуліся да грамадскіх і палітычных арганізацый з просьбай выказаць свае прапановы аб работах у гэтым трагічным для беларускага народа месцы.

Надаўна група дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, міністр транспарту і камунікацый Міхаіл Баравы, старшыня Камітэта па аўтамабільных дарогам Аляксандр Мінін, кіраўнікі прадпрыемстваў і арганізацый дарожнай галіны наведвалі ўрочышча Курапаты.

Аляксандр Мінін адзначыў, што ўсе атрыманыя матэрыялы былі старанна разгледжаны, у прыватнасці, дакументы, прада-

стаўленыя Камітэтам па ахове культурна-гістарычнай спадчыны і хрысціянскім таварыствам "Курапаты". Вывучаліся і карты выяўленых археолагамі захаваных ва ўрочышчы. На аснове гэтых дакументаў прынята рашэнне праляжыць трасу па восі ўжо існуючай дарогі. Яе пашырэнне будзе мінімальным. Дарожнае палатно не парушыць выяўленых захаванняў. Праектнае рашэнне разглядалі ў тым жа Камітэце па ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

А затым у Камітэце па аўтамабільных дарогам прайшла нарада, прысвечаная рэканструкцыі МКАД ва ўрочышчы Курапаты. У ёй прынялі ўдзел прадстаўнікі дарожных і праектных прадпрыемстваў, ДАІ, навуковых і грамадскіх арганізацый. Аляксандр Мінін зазначыў, што дарожнікі загадзя азнаёміліся з атрыманымі матэрыяламі. Праект рэканструкцыі быў узгоднены ў Інстытуце гісторыі

НА ЗДЫМКАХ: радавы падраздзяленні радыяцыйнай абароны Аляксандр БУРЧЫК; у час дэзактывацый тэхнікі.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

Акадэміі навук. Аднак гэтым не абмежаваліся. Старшыня састраўся з кіраўніком хрысціянскага таварыства "Курапаты" Вацлавам Няжковічам. Дарожнікі атрымалі карты магчымых захаванняў, на аснове якіх інстытут "Белгіпрадор" і падрыхтаваў праект рэканструкцыі. Абавязковая ўмова праекта: не парушаць месцы захаванняў.

Пасля рэканструкцыі МКАД урочышча Курапаты атрымае выгляд, які будзе адпавядаць значэнню гэтага гістарычнага помніка. У Курапатах будуць пабудаваны падземныя пераходы, каля іх размесціцца аўтастаянка для наведвальнікаў. Будзе абсталявана спецыяльная падпорная сценка, а само ўрочышча добраўпарадкавана і агароджана. Дарожныя аб'екты мяркуюцца аформіць у адпаведным жалобным стылі. Дарожнікі прыкладваюць намаганні, каб мемарыялы прысвечаны ахвярам палітычных рэпрэсій, набылі выгляд, адпаведны крытэрыю помніка першай катэгорыі.

"Рэспубліка"

НОВАЯ БАЛЬНИЦА

Старая інфекцыйная бальніца ў Гомелі здадзена ў эксплуатацыю яшчэ ў 1949 годзе, таму не выпадкова ў 1988-м пачалі будаваць новую. У хуткім часе, праўда, вымушаны былі «замарозіць» аб'ект: не было грошай. І толькі праз 10 год фінансаванне ўзнавілася. 1,6 мільёна нямецкіх марак укладзена дабрачыннай арганізацыяй «Медзігам» з Германіі, якую ўзначальвае Ангеліка Фратц. Яна неаднаразова наведвала Гомель пасля чарнобыльскай бяды.

НА ЗДЫМКУ: будынак першай чаргі Гомельскай інфекцыйнай бальніцы.

БелТА.

ПЕРСПЕКТИВЫ

«УСХОДНІ ВЕКТАР» МАЦНЕЙШЫ?

Нядаўна Беларусь наведвала місія экспертаў Кувейцкага фонду арабскага эканамічнага развіцця, якая прыбыла ў нашу краіну для вывучэння ўмоў праекта мадэрнізацыі першай чаргі Мінскай ЦЭЦ-3.

Гэта электрастанцыя забяспечвае цяплом, гарачай вадой і электрычнасцю амаль трэць жыхароў сталіцы Беларусі, а таксама прамысловыя прадпрыемствы, размешчаныя ў гэтым раёне: Мінскі трактарны завод, Мінскі аўтамабільны завод, завод колавых цягачоў і іншыя.

Але паколькі станцыя (як і ўсе іншыя энергетычныя аб'екты) будавалася ў пасляваенны час, то практычна ўсё асноўнае абсталяванне выпрацавала свой рэсурс, фізічна зносілася і маральна састарэла. Рэалізацыя праекта мадэрнізацыі ЦЭЦ-3 дазволіць у першую чаргу павысіць надзейнасць забеспячэння жыхароў горада цяплом і электрычнасцю, палепшыць тэхніка-эканамічны паказ-

чыкі станцыі і дабіцца істотнага паніжэння выкідаў шкодных рэчываў у атмасферу.

Кувейцкая дэлегацыя падрабязна вывучыла аб'ект будучай мадэрнізацыі (сума неабходных інвестыцый ацэньваецца ў 146 мільёнаў долараў ЗША), пасля чаго адбыліся перамовы па прадстаўленню крэдыту для рэалізацыі праекта. Трэба адзначыць, што паслугамі фонду скарысталіся ўжо 15 краін Цэнтральна-Усходняй Еўропы, у тым ліку Расія. У цэлым, пачынаючы з 1961 года, неадрагія крэдыты фонду атрымалі каля 100 краін — па большай частцы пазыкі накіроўваюцца ў сферу транспарту і камунікацый, сельскай гаспадаркі, энергетыкі.

Вынікам сёлетніх перамоў з'явілася дамоўленасць аб выдзяленні гранта на прыцягненне міжнароднага кансультанта для ацэнкі тэхніка-эканамічнага абгрунтавання праекта. Кансультацыі зоймуць каля года, пасля чаго можна будзе гаварыць пра ўмовы прадстаўлення крэдыту канцэрну «Белэнерга».

Алесь КОЛА.

НА СЛЫХУ

ВАКЦЫНА АД СІБІРСКАЙ ЯЗВЫ

Апошнія падзеі ў Злучаных Штатах Амерыкі не могуць не хваляваць. Сібірская язва — адно з самых небяспечных захворванняў.

Але, як было паведамлена на прэс-канферэнцыі «Вакцыны і імунізацыя», Беларусь мае дастатковы рэзерв вакцыны, калі такая пагроза раптам узнікне і для нашай краіны. Апошні выпадок падобнага захворвання сярод людзей зарэгістраваны ў нас у 1982 годзе. Згодна з рэалізацыяй Нацыянальнай праграмы імунізацыі насельніцтва ў 1995—2000 гадах у краіне дасягнуты аптымальны ўзровень ахопу прышчэпкамі дзяцей, падлеткаў і дарослых — 97 працэнтаў.

Поспехі імунізацыі спрыялі палепшэнню эпідэміялагічнай сітуацыі. Удалося затрымаць ход эпідэміі дыфтэрыі. У 2000 годзе ўзровень захворвання знізіўся да 0,52 выпадка на 100 000 насельніцтва. Дасягнуты поспехі і ў ліквідацыі поліяміяліту. Больш за дзесяць гадоў у краіне не назіраецца выпадкаў прыроднага спупняку, генералізаваных форм туберкулёзу ў дзяцей, выпадкаў смерці ад адру. У апошнія гады адбылося зніжэнне захворванняў на коклюш, краснуху і эпідэміятыт.

Са студзеня 2000 года ўведзены новы календар прафілактычных прышчэпак, куды ўключаны новыя вакцыны супраць гепатыту В, а таксама трывакцына супраць адру, эпідэміятыту і краснухі.

Злата ГУРЫНОВІЧ.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

АД СЭРЦА ДА СЭРЦА

АПОВЕД ПРА ТОЕ, ЯК У БЕЛАРУСКІХ ДЗЯЦЕЙ З'ЯВІЛІСЯ «ГАЛАНДСКІЯ БАЦЬКІ»

Нацыянальная Платформа «Дапамога дзецям Чарнобыля» пачала сваю дзейнасць у Нідэрландах 10 гадоў таму назад. Грамадзяне Галандыі хацелі, каб культурны абмен паміж нашымі дзвюма краінамі пачынаўся на самым глыбінным узроўні — з невялікіх вёсчак і пасёлкаў, і каб беларускія дзеці, нягледзячы на чорнае воблака радзіннага, якое пакрыла вялікую частку іх краіны, усё ж засталіся здаровымі. А яшчэ праз 6 гадоў з'явілася грамадскае аб'яднанне «Добрая справа», заснаванае ў Мінску мужам і жонкай Яўгенам і Ірынай Віннікавымі.

Менавіта яны з дапамогай добраахвотных памочнікаў пачалі адбіраць дзяцей з забруджаных раёнаў краіны і пасылаць на аздараўленне ў Галандыю. Такія групы складаюцца з 25—35 дзяцей ва ўзросце ад 7 да 12 гадоў, звычайна з адной школы і, па магчымасці, з аднаго класа. Суправаджаюць іх настаўнік і перакладчык. Так што ў час знаходжання ў «краіне цоль-

панаў» дзеці навучаюцца па беларускіх агульнаадукацыйных праграмах.

Але кіраўнікі «Дапамогі дзецям Чарнобыля» пайшлі далей — яны сталі адбіраць галандскія сем'і, у якіх пануе любоў і ўзаемаразуменне, дзе дзеці атрымаюць не толькі цудоўныя бытавыя ўмовы, але і магутны зарад клопату і любові. Так у беларускіх дзяцей з'явіліся «галандскія бацькі», сувязь з якімі не перарываецца і пасля таго, як дзеці вяртаюцца ў Беларусь, куды цяпер ужо рэгулярна курсіруюць аўтобусы з Галандыі. Як правіла, кожны камітэт прывозіць салідную гуманітарную дапамогу для «сваёй» вёскі. Так, камітэт гарадка Хэрэнвэйн аказвае дапамогу дзіцячаму дому ў Халопенічах, што на Міншчыне, а гарадок Снэйк два разы ў год прывозіць гуманітарную дапамогу маламаёмным сем'ям, бежанцам, царкве ў Дзятлаве Гродзенскай вобласці і вёску Манькавічы Столінскага раёна.

За апошнія 5 гадоў Бела-

русь наведвалі 20 груп (каля 1 000 чалавек). Тут ім ужо дапамагае «Добрая справа»: пасылае запрашэнні, арганізоўвае медыцынскія страхуўкі і рэгістрацыю, заказвае гасцініцы і забяспечвае дапамогу перакладчыкаў. За сваю высакародную працу «Добрая справа» ў 1999 годзе ўзнагароджана Ганаровай граматай Дэпартаменту па гуманітарнай дзейнасці пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Такую ж грамату нядаўна ўручылі кіраўніку Нацыянальнай Платформы спадару Жаку Хогевергу ў гонар 10-годдзя дзейнасці гэтай арганізацыі. Трэба адзначыць, што, акрамя дапамогі беларускім дзецям, спадар Хогеверг таксама шмат сіл аддае рэабілітацыі наркаманаў, за што ўзнагароджаны спецыяльным знакам каралевы Нідэрландаў.

— Я бацька пецярых дзяцей і дзед 15 унукаў, — сказаў на юбілейным свяце Жак Хогеверг, — але да таго ж кожнага з юных беларусаў, што пабывалі ў Нідэрландах, я таксама лічу сваім. Так думаюць і сотні маіх суайчыннікаў, якія рэгулярна прымаюць беларускіх дзяцей.

Юрый ВАЛОШЫН.

ДЫПКУР'ЕР

ФОРУМ

ВОПЫТ БЕЛАРУСІ Вывучаюць у Жэневе

У Жэневе адбыўся форум «Аптымальная практыка нацыянальнай палітыкі ў краінах з пераходнай эканомікай: вопыт Беларусі», у рамках якога прайшла прэзентацыя Рэспублікі Беларусь. Дамоўленасць аб правядзенні згаданага форуму была дасягнута на выніках візіту Выканаўчага сакратара Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН Дануты Хюбнэр у Беларусь.

У форуме прыняла ўдзел беларуская дэлегацыя, якую ўзначаліў намеснік прэм'ер-міністра Андрэй Кабякоў.

У адпаведнасці з праграмай прэзентацыі на форуме выступілі Выканаўчы сакратар Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН Данута Хюбнэр, намеснік прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Андрэй Кабякоў, кіраўнікі Міністэрстваў эканомікі і транспарту, прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў, Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва, Камітэта па навуцы, Камітэта па энергаэфектыўнасці, Беларускай гандлёва-прамысловай палаты, Камітэта па стандартызацыі, Цэнтра падтрымкі прадпрыемстваў і іншых устаноў і арганізацый Беларусі.

Падчас форуму адбыўся шырокі абмен думкамі па пытаннях сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі, у якім прынялі ўдзел эксперты з Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН і іншых міжнародных арганізацый. Разгледжаны наступныя тэмы дакладаў: «Гандлёва-эканамічны патэнцыял Рэспублікі

Беларусь, знешнеэканамічныя сувязі», «Нацыянальная палітыка па падтрымцы малога прадпрыемства ў Рэспубліцы Беларусь», «Вопыт Рэспублікі Беларусь у рашэнні праблем энергазберажэння», «Вопыт Рэспублікі Беларусь па фарміраванню палітыкі ўстойлівага развіцця населеных пунктаў і тэрыторый».

На форуме прысутнічала больш за 300 прадстаўнікоў з розных краін свету, з міжнародных урадавых і няўрадавых арганізацый.

У рамках праграмы прэзентацыі праведзены «круглы стол». У ім прынялі ўдзел прадстаўнікі дзелавых колаў Беларусі і шэрагу еўрапейскіх краін.

Арганізацыя згаданага форуму ўплывовым органам сістэмы ААН на еўрапейскім кантыненте — Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН — дазволіць Беларусі зрабіць далейшыя крокі па інтэграцыі ў еўрапейскую эканамічную супольнасць.

Прэс-служба МЗС.

ВЫСТАВЫ

ПАЗНАННЕ СВЕТУ ПРАЗ ТАЯМНІЧЫ УСХОД

У МІНІСТЭРСТВЕ ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ АДКРЫЛАСЯ ВЫСТАВА РАБОТ СЯСЦЁР-МАСТАЧАК Ганны і Жанны НЯХАЙЧЫК.

Ганна і Жанна Няхайчык прадставілі гледачам вынік сваёй трохмесячнай вандроўкі ў Турцыю. Мастачкі лічаць, што наведванне гэтай краіны стала паваротам у іх творчасці. Цяпер яны спрабуюць спалучыць у сваіх карцінах усходні артыстызм і заходні рацыяналізм.

«У кожнага творцы — свой лёс у мастацтве», — лічаць сёстры і дадаюць, што іх шлях — пазнанне культуры іншых краін і народаў. Гэта дапамагае лепш зразумець сябе і свет, у якім жывеш.

Творы маладых мастацка знаходзяцца ў музеях Мінска, Алма-Аты, у прыватных калекцыях Нарвегіі, Францыі, Германіі,

Турцыі. Сёстры Няхайчык — члены Саюза мастакоў Беларусі.

Ганна і Жанна заўсёды былі побач. І не дзіва, яны ж дваіняты. Да серыі карцін, прысвечаных Турцыі, мастачкі працавалі над кожнай карцінай разам. Але менавіта таямнічы Усход змог дапамагчы кожнай з іх выявіць сваю індывідуальнасць, адметную і па асаблівым настрою, і па колеравай гаме. Пра гэта сведчаць работы «Дзяўчынка з фруктамі» Ганны і «Мадонна» Жанны — працы, якія падкупляюць сваёй адкрытасцю і шчырасцю погляду на свет, верай у яго добрую будучыню.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКУ: сёстры Ганна і Жанна НЯХАЙЧЫК на адкрыцці сваёй выставы ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

СПАДЧЫНА

ДРУГОЕ НАРАДЖЭННЕ СТАРОГА МЛЫНА

На пачатку мінулага стагоддзя браслаўскі прадпрыемства Бук атрымаў ад мясцовых улад дазвол на пабудову млына. Двухпавярховы будынак з часанга каменю і цэглы паўстаў на беразе возера Дрывяты.

Патрэба ў млыне існавала вялікая, і, нягледзячы на змену ўлады і гаспадароў, ён працаваў да 60-х гадоў. Потым было трыццаць год занябання, механізмы млына знішчаліся, а сам будынак паволі разбураўся. У 1990 годзе рэшткі пабудовы "прыгледзеў" браслаўскі краязнаўчы музей, калектыў якога пад кіраўніцтвам Галіны Падальян выношваў ідэю стварэння першага на Віцебшчыне музейнага аб'яднання, у склад якога ўвайшлі 6 краязнаўчы музей, музей рамёстваў і музей прыроды.

Праз пяць год у былым млыне

адкрыўся музей рамёстваў, прычым музей нетрадыцыйны. Яго супрацоўнікамі сталі вядомыя ў Браславе майстры, а на трох паверхах-галерэях размясціліся не толькі экспанаты, але і майстэрні, дзе кожны мог паспрабаваць сябе ў рабоце ці проста паказацца, як працуюць кросны, як са звычайнай саломы нараджаюцца прыгожыя кветкі, пацеркі, скарбонкі, як кавалак гліны ператвараецца ў збанок, дзіцячую свістулку ці ў старажытны музычны інструмент — акарыну. Ні адзін госьць Браслава, ні адна экскурсія не абмінаюць музей рамёстваў. Яго майстроў і іх вырабы ведаюць ужо не толькі ў горадзе. Амаль усе святы на Віцебшчыне не абходзяцца без удзелу ганчара

Валерыя Зінкевіча і яго жонкі Элы — майстра саломалляцтва, Уладзіміра Лук'янца з яго мэбляй з лазы, ткачых Антаніны Кавалык і Людмілы Рулевіч...

Музей рамёстваў стаў сапраўднай школай па перадачы традыцый народных

рамёстваў. Згадваю той час, калі маладыя дзяўчаты авалодвалі сакрэтамі ткацтва пад кіраўніцтвам таленавітай браслаўчанкі Аліны Чапуленак. А сёння ўжо яны самі даюць урокі майстэрства навучэнцам мясцовай гімназіі. Уладзімір Лук'янец вучыўся пазапляценню ў свайго бацькі, а зараз ўжо ягоны сын Сяргей бліскуча валодае гэтай справай. Сам жа Уладзімір дапамагае авалодаць складаным рамёствам і дзецям, і дарослым.

Кіраўнік Браслаўскага музейнага аб'яднання Галіна Падальян расказала пра планы далейшага развіцця комплексу. Да млына дабудавана памяшканне кавярні, дзе ў хуткім часе можна будзе пакаштаваць традыцыйныя браслаўскія стравы, а падарожнік знойдзе прытулак у невялічкім атэлі. Так што, калі будзеце ў Браславе, — завітайце. Не пашкадуеце.

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: комплекс музея рамёстваў, кавярні і атэля ў Браславе; у майстра пазапляцення Уладзіміра ЛУК'ЯНЦА (справа) адзін з самых стараных вучняў — псаломшчык рускай праваслаўнай стараверскай царквы Георгій КАРПАЎ; экскурсію па музею рамёстваў праводзіць старшы навуковы супрацоўнік музейнага аб'яднання Кастусь ШЫДЛОЎСКІ.

Фота аўтара.

ГАСЦЁЎНЯ

— Нічога сабе кіно... І гэта ў той час, калі ўвесь савецкі народ быў поўны сацыяльнага, працоўнага і ўсялякага іншага аптымізму! Дзіўна, што вам з такім поглядам на рэчаіснасць далі скончыць інстытут.

— І сапраўды — дзіўна... Майго майстра выклікалі на партком і задавалі пытанні: "Дзе гэта адбываецца?" — "У Маскве". — "А вы ведаеце, што ў Маскве Крэмль стаіць і ЦК КПСС знаходзіцца?" Шэф, аднак, мяне абараніў ад далейшых непрыемнасцей, і сваю "4" па рэжысуры я атрымаў.

Але "Бульба" гэта стала прычынай майго з'яўлення на "Беларусьфільме". Яна была ўжо даволі вядомай стужкай у інстытуце. І на нейкім праглядзе ў зале апынуўся рэжысёр з Беларусі, які ўгаварыў мяне, пераканаў паехаць у Мінск, за што я яму на сёння ўдзячны. Асноўным аргументам ён прапанаваў тэзіс, што Беларусь — радзіма бульбы, а я, сам таго не ўсведамляючы, зняў цудоўны фільм пра гэтую гародніну.

З Беларуссю ў мяне, між іншым, нейкія містычныя сувязі. Атрымліваецца, што без маёй цяперашняй Радзімы не

Працяг. Пачатак у № 43.

Дзмітрый МІХЛЕЕЎ:

«ДАКУМЕНТАЛЬНАЕ КІНО — МАЗАІКА, дзе можа бліснуць і алмаз, і шкло»

было б і мяне. Справа ў тым, што мой бацька, прызваны на першую сусветную, працягваў ваяваць і на грамадзянскай недзе тут. А калі наршце яго адпусцілі дадому ў 23-м годзе і калі ён прыехаў у Паволжа, там быў страшэнны голод. Паабалал дарог ляжалі труны, яго бацькі ўжо амаль паміралі. Вясна, час сеяць, а зерня ва ўсёй вёсцы — ні жмені. Тады бацька ўспомніў пра свайго сябра з Беларусі і з парога павярнуў назад. З незвычайнымі пакутамі прывёз ён ад яго мех жыта і мех бульбы. Тым і выратаваліся мае продкі, а гэта значыць, і я, які нарадзіўся праз два дзесяці гадоў.

— Дарэчы, а як вас прынялі на "Беларусьфільме", калі вы са сваёй "Бульбай" з'явіліся туды на практыку?

— Начальства — крыху насьцярожана. Усё ж такі мая "Бульба" была з серыі "чорнага кіно", сацыяльная сутнасць яе была бачная, а ідэалагічныя "гайкі" ўжо пачалі зноў закручваць.

Калегі мяне прынялі цудоўна, пасялілі ў інтэрнаце на Каліноўскага, дзе жыццё кіпела і днём, і ўначы.

Мне далі зняць пяцімінутны рэкламны ролік "Прэса Беларусі". Ён атрымаўся яркі і дынамічны, спадабаўся калегам, і мне зрабілі афіцыйную прапанову на здымкі дыпломнай работы.

— Гэта знакамітая "Птушка Ікс"? Наколькі я ведаю, поспех фільма быў проста ашаламляльны, хаця расказваў ён усяго толькі пра метадзку ранняга вывучэння матэматыкі ў школе.

— Мы здымалі яго з аператарам Уладзімірам Цеслюком-малодшым. Падчас працы выкарыстоўвалі свае "ноу-хаў": асобае асвятленне гірляндай з трыццаці стоватавых лямпаў і асобы метад здымкі "звычайнай камерай".

Матэрыял мне падабаўся, аператарская работа — таксама, мантаж фільма прыносіў сапраўднае задавальненне, але што атрымалася ў нас на самай справе, я зразумеў толькі пасля

першага прагляду. Думаў: фільм як фільм, зрабіў, "як вучылі", — і раптам...

— Помню, шмат гадоў назад, калі я спыталася ў знаёмага рэжысёра, хто такі Дзмітрый Міхлееў, ён здзіўлена паглядзеў на мяне і сказаў: "А ты не ведаеш! Гэта ж ён зняў "Птушку Ікс"! Фільм адразу стаў вашай "візіткай"... Абарона дыплама ва УДІКу таксама прайшла на "ўра", напэўна!

— Так, прымалі вельмі добра. Нават прапанавалі зняць карціну на "Масфільме", ды яшчэ мастацкую. Але ў мяне хапіла розуму ўсвядоміць, што я не падрыхтаваны да жыцця па маскоўскіх "воўчых законах" у кіно...

У тым жа годзе я атрымаў гапоўны прыз за лепшы дакументальны фільм на УДІКаўскім кінафестывалі, а "Птушка Ікс" паляцела па краіне і свеце. Была прэм'ера ў Маскоўскім Доме кіно, потым — у Ленінградскім. Я стаяў на сцэнах і пацеў у святле "юпітэраў". Але на замежных фестывалях пабываць не атрымалася. Пастаяць бы вось так

у Аберхаўзене — лепшым у Еўропе фестывалі дакументальных і кароткаметражных фільмаў, ці ў Тэгеране, дзе я атрымаў гапоўны прыз — "Залаты Дэльфін". Але па законах таго часу на такіх фестывалях звычайна за нас "пацелі" чыноўнікі Дзяржкіно. Яны забіралі канверцікі з валютай "на карысць краіны", а прыз свой я знайшоў у кабінце чыноўніка сярэдняй рукі. Дыпламы і прызы часам элементарна губляліся, валяючыся па кабінетах нашых "добрадзеяў".

— І пачалося ваша трыумфальнае шэсце ў гісторыю беларускага кінематографу... Так?

— Канешне — не. Ужо на другой карціне мне так далі па зубах, што я да гэтай пары памятаю.

— І што ж гэта было!

— Бульба.

— Яшчэ адна!

— На гэты раз стужка мела назву "Дыялог пра бульбу".

— Працяг будзе.

Святлана БАРТОХАВА.

АНШЛАГ

АД САНТУРА ДА ЦЫМБАЛАЎ

Гучанне індыйскай музыкі ў канцэртных сезонах паступова робіцца добрай традыцыяй для беларускай сталіцы. Вялікі поспех, якім суправаджаліся такія выступленні ў 1997 і 1999 гадах, далі магчымасць прадоўжыць падобныя сустрэчы. У рамках праграмы знаёмства з індыйскай музычнай культурай у зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбыўся канцэрт індыйскай класічнай музыкі. Слухачам прапанавалі выступленне інструментальнага ансамбля: Ульхас Бапат (сантур), Ніцін Міта (табла), Віная Бапат (танпура).

Ульхас Бапат — адзін з та-

ленавітых выканаўцаў на сантур. Сантур — вельмі старадаўні інструмент. Ён вядомы ў многіх краінах свету пад рознымі назвамі. Аналагам яго ў Беларусі з'яўляюцца цымбалы.

У другім аддзяленні да межных выканаўцаў далучылася наша суайчынніца — заслужаная артыстка Беларусі, лаўрэат міжнародных конкурсаў Ларыса Рыдлеўская (цымбалы). У сумесным выкананні прагучалі дзве эксперыментальныя кампазіцыі, напісаныя самімі выканаўцамі спецыяльна для гэтага выступлення.

Юлія САЕВІЧ.

ГАЛЕРЭЯ МАЙСТРОЎ

Наталля ЕМЯЛЬЯНЧЫК — майстар саломалляцтва з Ліды.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

РЭПАРТАЖ З ВЫСТАВЫ

«УКРАЇНСКАЯ ІКОНА ТРОХ СТАГОДДЗЯЎ»

Пад такой назвай адкрылася ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі выстава твораў ікананісца XV—XVIII стагоддзяў са збораў Нацыянальнага Кіева-Пячэрскага запаведніка і Дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту Украіны.

Каб гэта выстаўка адбылася, беларускі і ўкраінскі бакі больш года вялі напружаную падрыхтоўчую працу, якая завяршылася адкрыццём названай выставы і падпісаннем пагаднення аб культурным і творчым супрацоўніцтве паміж Нацыянальным мастацкім музеём Рэспублікі Беларусь і Нацыянальным Кіева-Пячэрскім гісторыка-культурным запаведнікам Украіны.

...На галерэі Нацыянальнага мастацкага музея гучалі духоўныя спевы ў выкананні Камернага хору Рэспублікі Беларусь, а ў зале — даволі людна: на адкрыццё выставы прыйшло шмат вядомых беларускіх дзеячаў культуры і мастацтва.

Асобнай купкай стаялі госці з Украіны і работнікі беларускага музея. Было бачна: усе ўзрушаны падзеяй. Пакуль не пачалася імпрэза адкрыцця, спяшаюся пагаварыць з галоўнымі дзеючымі асобамі — генеральным дырэктарам Кіева-Пячэрскага запаведніка Сяргеем Крапляўцом і дырэктарам Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімірам Пракапцовым. Найперш мяне цікавіць супольнае пагадненне і перспектывы на будучыню.

Гэта рамачнае пагадненне, якое робіць мажлівымі кантакты нашых музеяў у сапраўды розных кірунках: навуковым супрацоўніцтве, выставачай дзейнасці, рэстаўрацыйных работах, — адказвае Сяргей Краплявец, — і я вельмі ўдзячны беларускаму боку і асабліва калегу Уладзіміру Пракапцову. Такая праца ў нашых агульных

інтарэсах. Наперадзе экспанаванне скарбаў вашага музея ва Украіне, у Кіеве, запаведніку. У вас выдатны музей. Мы з прыемнасцю прыемем у сябе яго экспазіцыю.

— З беларускага боку ёсць прапановы зрабіць выставу беларускіх ікон і супольную беларуска-ўкраінскую выставу на памежжы. Бо ў нашых школах ікананісцаў шмат агульнага, як увогуле ў культуры і мастацтве. Гэта ўсё будзе ў наступным годзе, — дадае Уладзімір Пракапцоў.

Заўважаю сярод прысутных прэзідэнта Беларускай асацыяцыі ўкраінцаў «Ватра» Віктара Гутоўскага. На маё прывітанне ён кажа:

— Я палічыў за гонар прысутнічаць на адкрыцці выставы. Гэта знакавая падзея ў жыцці ўкраінскай дыяспары. Мы памятаем, што ў XVI стагоддзі значная частка Украіны ўваходзіла ў склад Вялікага княства Літоўскага. Ікананісцаў тады адну аснову і агульную з беларускай школай.

На прыступках лесвіцы музея пачаліся выступленні прамоўцаў і ўзаемныя віншаванні афіцыйных асоб. На добрай беларускай мове выступіў пасол Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Анатоль Дронь, за што яму выказаў удзячнасць намеснік міністра культуры Беларусі Валеры Гедройц. Намеснік старшыні нацыянальнага аркамітэта па святкаванню 2000-годдзя

хрысціянства Аляксандр Білык уручыў паслу памятны знак «2000 год хрысціянству». Святары, што прысутнічалі на адкрыцці, перадалі арганізатарам выставы прывітанне ад мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсё Беларусі.

Галерэя другога паверха Нацыянальнага мастацкага музея была поўнасцю аддадзена пад выставу: тут размясцілася 50 старажытных абразоў. 36 з іх належаць фондам Кіева-Пячэрскай лаўры. У такой колькасці ўкраінскі музей не вывозіў старажытныя іконы ні ў адну краіну свету: абразы з Вальны, Галіччыны, Кіеўшчыны, Чарнігаўшчыны, Палтаўшчыны. Рознай формы дошкі, аклады і складні...

— Грэе сэрца, што лікі не аскетычныя, а жыццесцвярдзальныя. Гэта ж наш погляд на веру...

Я азірнуўся. Побач стаяў Уладзімір Уродніч, кансультант аддзела музеяў і выстаў Міністэрства культуры. Добры выпадак! Карыстаючыся гэтым,

задаю пытанне, ці складана было дамовіцца пра такую выставу.

— Абмен экспазіцыямі паміж Украінай і Беларуссю, дзяржавамі славянскага кола, — гэта прыклад таго, чым павінны займацца нашы дзяржаўныя музеі. Пажадана, каб такія звязкі ў нас былі з Літвой, Польшчай і Расіяй. Калі здолеем наладзіць адпаведныя кантакты, наперадзе нас чакае мноства адкрыццяў.

Іду па выставе далей. Зноў удача! Сустрэкаю Васіля Шаранговіча, прафесара і народнага мастака.

— Выдатная выстава, — кажа ён. — Пазнаёміцца са зборамі Кіева-Пячэрскай лаўры тут у Мінску вельмі і вельмі цікава, тым больш у такім аб'ёме. Падобна беларускай і ўкраінскай школ ікананісцаў XV і XVI стагоддзяў неаспрэчнае. Вось ікона Параскевы-пятніцы: вельмі падобная на такія ж выявы, што можна сустрэць на беларускім Палесці. Адчуваецца ўзаемны ўплыў тагачаснага су-

польнага дзяржаўнага існавання, падобна, як у адзінні, песнях, быце. У нас ёсць мажлівасць дакрануцца да вытокаў. Ранняя хрысціянства мае для нас найбольшае гістарычнае значэнне, бо то быў свой шлях. Пазнейшыя школы ікананісцаў трапляюць пад расійскі ўплыў. Яны больш акадэмічныя і кананічныя. Увогуле, гэта выстава — значная з'ява ў беларускім культурным жыцці. Я віншую сваіх калегаў з Нацыянальнага мастацкага музея з удачай і шчыра заздросчу. Музей сучаснага беларускага мастацтва, які ўзначальвае я, яшчэ фарміруецца. Пра мерапрыемствы такога маштабу мы пакуль толькі марым.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

НА ЗДЫМКАХ: у час адкрыцця экспазіцыі; адзін з найкаштоўнейшых экспанатаў выставы — ікона XV стагоддзя «Спас у моцы».

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

З ГІСТОРЫІ
МІНСКАЙ ДУХОЎНАЙ СЕМІНАРЫІ

Мінская духоўная семінарыя ў парадку кіраўніцтва была прыпісана да Кіеўскай духоўнай семінарыі. У асобе Мінскага архіепіскапа Антонія (Зубко), вядомага сваімі заслугамі ў справе духоўнай асветы паствы і ўмацавання праваслаўя на Беларусі, школа мела мудрага, вопытнага і клепатлівага кіраўніка. Педагагічны калектыў семінарыі таксама быў вельмі кваліфікаваны.

Багаслоўе ў той час выкладаў рэктар духоўнай школы архімандрыт Геласій. Ён быў строгім адміністратарам і прыхільнікам дысцыпліны сярод выхаванцаў. Інспектар Якаў Скальскі, па шматлікіх водгуках, чалавек вельмі здольны, выкладаў царкоўную гісторыю. Настаўнікаў семінарыі, якія мелі вучоўныя ступені, называлі прафесарамі. Гэта былі людзі сталыя, але нестарыя, яны шмат папрацавалі на ніве духоўнай адукацыі. Прафесар філасофіі Гаўрыіл Кустаў карыстаўся заслужанай павагай і аўтарытэтам, як лепшы выкладчык свайго прадмета: па ўказанню канферэнцыі Кіеўскай духоўнай акадэміі яму даручалася ўкладанне падручнікаў па гісторыі, філасофіі, логіцы.

У курс навучання ўводзіліся новыя прадметы: медыцына, прыродазнаўства, сельская гас-

падарка. Агранічаныя навукі, напрыклад, выкладаліся не толькі ў тэорыі, але і на практыцы. На зямельным участку, што належаў семінарыі, даследаваліся новыя сарты збожжавых, вырошчваліся ўзоры лугавых траў, культываліся аптэчныя, фабрычныя, агароднінныя і іншыя расліны. Настаўнікі Мінскай семінарыі напісалі мноства навуковых прац у галіне сельскай гаспадаркі, якія друкаваліся ў спецыяльных перыядычных выданнях.

Важнае месца займала вывучэнне гісторыі роднага краю. У 1848 годзе семінарыя выдала зборнік старажытных граматаў і актаў гарадоў, манастыроў і царкваў Мінскай губерні, у падрыхтоўцы якога браў актыўны ўдзел архімандрыт Геласій. У 1864 годзе было выдадзена складзенае рэктарам, архімандрытам Мікалаем, «Гісторыка-статыстычнае апісанне Мінскай епархіі».

Змястоўнае жыццё і шматгдовая праца многіх выхаванцаў Мінскай духоўнай семінарыі праславілі гэтую навучальную ўстанову.

І. Гашкевіч пасля заканчэння Мінскай семінарыі і Пецябургскай духоўнай акадэміі працаваў у Кітайскай духоўнай місіі. Дзесяць гадоў пражыў ён у Пекіне, грунтоўна вывучыў кітайскую мову, рэлігію, звычэй і традыцыі народа гэтай краіны. Па вяртанні ў Расію ўдзельнічаў

у шматлікіх навуковых даследаваннях па апісанню і вывучэнню Кітая. У якасці члена рускага пасольства ў 1852—1853 гадах І. Гашкевіч адправіўся ў Японію на ваенным фрэгаце «Палада» і быў адным з бліжэйшых паплечнікаў адмірала Пуцяціна на перамовах з японскім урадам аб заключэнні гандлёвага дагавора. Письменнік І. Ганчароў, які апісаў гэта падарожжа ў сваім творы «Фрэгат «Палада», шмат разоў згадвае пра Гашкевіча як пра выдатнага вучонага і ўвогуле шматбакова адукаванага чалавека. Родны брат І. Гашкевіча, які выкладаў у Кіеўскай духоўнай семінарыі, вядомы як складальнік аднаго з першых падручнікаў па логіцы на рускай мове.

І. Малышэўскі стаў заслужаным ардэнэрным прафесарам Кіеўскай духоўнай акадэміі, аўтарам шматлікіх гістарычных даследаванняў. Няма папрацаваў на карысць гістарычнай навуцы і дацэнт Кіеўскай духоўнай акадэміі В. Завітневіч. Прафесарам ваенна-медыцынскай акадэміі стаў Ф. Пастэрнак; рэктарам Мінскай духоўнай семінарыі — яе ж выпускнік архімандрыт Клімент. Выхаванцы Мінскай духоўнай школы навучаліся ў Пецябургскай, Маскоўскай, Кіеўскай духоўных акадэміях, у Варшаўскім і Томскім універсітэтах, у ваенна-медыцынскай і іншых спец-

кіх акадэміях. Усюды яны плённа працавалі на вызначанай ім Богам ніве па выхаванню ў душах людзей добра і праўды.

У 1918 годзе ў адпаведнасці з дэкрэтам аб аддзяленні царквы ад дзяржавы і школы ад царквы Мінскую духоўную семінарыю закрылі.

Пасля вызвалення Беларусі ад фашыскай акупацыі архіепіскап Мінскі Васілій (Ратміраў) дабіўся ад улад згоды на адкрыццё ў епархіі пастырска-багаслоўскіх курсаў. Месцам іх знаходжання быў абраны Жыровіцкі манастыр. У 1947 годзе архіепіскапа Васілія змяніў архіепіскап Піцірым (Свірыдаў), які амаль 12 гадоў ўзначальваў Беларускае епархію. Пад яго кіраўніцтвам пастырска-багаслоўскія курсы ператварыліся ў семінарыю, якая з 1947 года разам з манастыром падпарадкоўвалася архімандрыту Мітрафану (Гутоўскаму).

Уладыка Піцірым паклапаціўся пра ўзвядзенне новага прасторнага навучальнага корпусу, а крыху пазней благаславіў пачатак будаўніцтва выдатнага трохпавярховага будынка, дзе і размясцілася Мінская духоўная семінарыя. Аднак у 1963 годзе гэтая навучальная ўстанова зноў была закрыта.

Адрадзілася ж яна агульнымі намаганнямі царквы і вернікаў пры актыўнай дапамозе мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсё Беларусі, які прыклаў шмат намаганняў для яе аднаўлення.

Праасвяшчэнны **СТЭФАН**, епіскап Пінскі і Лунінецкі.

Да 2000-годдзя хрысціянства на сродкі прыхаджан Свята-Міхайлаўскага сабора і грамадскасці ў Слуцку ўстаноўлены помнік святой Софіі, княгіні Слуцкай.

Аўтары помніка — архітэктар Мікалай Лук'янчык і скульптар Міхайл Інькоў.

Фота Аляксандра ДЗІДЗЕВІЧА, БелТА.

Заканчэнне. Пачатак у № 42.

УЗНАГАРОДЫ

ЗАЛАТАЯ ЗОРКА Альберта ШВЕЙЦАРА

Адразу двух прафесараў — пераемнікаў ідэй гуманіста Альберта Швейцара ўшаноўвалі ў Мінску.

У Міжнародным экалагічным універсітэце імя Андрэя Сахарава адбылася ўрачыстая цырымонія ўручэння ўзнагарод за ўклад у ідэй гуманізму ў медыцыне і экалогіі. Залатой Зоркі імя Альберта Швейцара ўдасноены рэктар Міжнароднага экалагічнага

універсітэта імя Андрэя Сахарава доктар біялагічных навук прафесар Аляксандр Мілюцін.

А. Мілюцін з'яўляецца членам Сусветнай акадэміі медыцыны імя Альберта Швейцара, якая аб'ядноўвае больш за 240 прафесараў медыцыны з 68 краін свету. Каля 20 з іх удастоены Нобелеўскай прэміі. Меў дачыненне да ўрачыстасці ў сценах універсітэта і прэзідэнт гэтай акадэміі,

прэзідэнт Акадэміі медыцыны Польшчы прафесар Казімеж Імялінскі. Яму прысвоена званне ганаровага доктара Міжнароднага экалагічнага універсітэта імя Андрэя Сахарава.

НА ЗДЫМКУ: прафесар Аляксандр МІЛЮЦІН у час ўручэння Залатой Зоркі.

Фота
Аляксандра ТАЛОЧКІ,
БелТА.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: РАСІЯ, КОМІ

ЯК ПРАВОДЗІЛІ ВАЛЯНЦІНУ...

У адну з субот праважаючыя і пасажыры цягніка Сыктывкар-Масква сталі сведкамі незвычайнага дзейства. Насупраць васьмага вагона сабралася больш за тры дзесяткі чалавек, сярод якіх можна было заўважыць вядомых у Сыктывкарскіх людзей: саліста тэатра оперы і балета Анатоля Ізмалкава, палкоўніка ў адстаўцы Дзмітрыя Шубянка, старшыню беларускай аўтаноміі Аркадзя Крупенку і іншых. Людзі фатаграфаваліся на памяць, іграў гармонік, гучалі беларускія песні. Многія пыталі: «Каго праводзяць?» І чулі ў адказ: «Мастацкага кіраўніка беларускага хору...»

Вечарам, кожную сераду, некалькі год запар удзельнікі хору спяшаліся на рэпетыцыі. Як гавораць, спеліся, а вось зараз праводзілі Валянціну Маскаленка на жыхарства ў Беларусь. Гэта дзякуючы яе намаганням у апошнія два гады загучаў хор беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі. Выдатную ацэнку самадзейным артыстам далі жыхары Ухты і Троіцка-Пячорска, куды вясной гэтага года калектыў выязджаў на гастролі.

Валянціна — выпускніца Беларускай кансерваторыі. Больш за два дзесяцігоддзі рыхтавала яна музычных спецыялістаў для Рэспублікі Комі. Выкладала на музычным аддзяленні ў сталічным педкаледжы № 2, звыш дзесяці гадоў чытала лекцыі для выкладчыкаў у былым інстытуце ўдасканалвання настаўнікаў. Ганаровую граматы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Комі за гэта атрымала, а за працу з беларускім хорам — такую ж узнагароду ад Мінскага рэспублікі. В. Маскаленка ўзнага-

роджана нагрудным знакам «Ганаровы работнік сярэдняй прафесійнай адукацыі РФ».

Палюбілі Валянціну Іванаўну і студэнты, і ўдзельнікі хору, і актывісты суполкі. Вось таму так шмат людзей прыйшло праводзіць яе на вакзал. У тым ліку любімыя вучні Таня Анішчук (яна настаўніца музыкі ў сыктывкарскай школе № 43) і Максім Кандакоў (спявае ў царкоўным хоры).

На развітанай вячэры, арганізаванай у яе гонар актывам дзяспары, Валянціна Іванаўна пачула шмат добрых слоў, атрымала пісьмо з падзякай ад Мінскага рэспублікі, падарункі, у тым ліку і ўнікальную кнігу «Сувязь часоў» з аўтаграфамі чатырох дзесяткаў актывістаў Беларускай суполкі. Старшыня савета аўтаноміі А. Крупенку (ён быў дэлегатам трэцяга з'езда «Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына») актывісты далі наказ: «Будзеш у Мінску, загляні ў Міністэрства культуры або адукацыі, каб нашай Валянціне Іванаўне на новым месцы пасадзейнічалі».

... А на пероне ў гонар В. Маскаленка ішоў імправізаваны міні-канцэрт. Зладжана гучаў хор, многія ўдзельніцы і сама віноўніца ўрачыстасці, не саромеючыся, выціралі слёзы.

— Прыязджайце ў госці, — гаварыла Валянціна, — не забывайце...

І пад гук колаў над перонам гучала песня, якая так адпавядала атмасферы развітання: «Не шукай ты мяне, не шукай вечарамі...»

З вагонаў пасажыры махалі рукамі. І чамусьці пяршыла ў горле...

Мітрафан КУРАЧКІН.

УРАЖАННІ

У наш цяжкі час спецыялісты бюджэтных арганізацый амаль усю зарплату трымаюць на штодзённы патрэбы. Але тыя, хто вельмі жадае павялічыць на Чорным моры, усё ж патроху адкладваюць грошы на адпачынак. Такім чынам і я сёлета наведаў санаторый імя Сяргея Лазо, што знаходзіцца ў Сяргееўцы Белгарад-Днястроўскага раёна на Украіне. Як аказалася, туды ж прыбы-

У СЯРГЕЕЎЦЫ АДПАЧЫВАЮЦЬ ЧАРНОБЫЛЬЦЫ

лі на адраўленне больш за 800 чалавек па льготных пуцёўках — дзеці і дарослыя з чарнобыльскай зоны Гомельскай і Магілёўскай абласцей.

Падчас адпачынку мы мелі магчымасць пабыць у старадаўняй крэпасці Акерман (з 1944 года горад Акерман называецца Белгарад-Дняс-

троўскім), у Адэсе. Сама Сяргееўка — стары пасёлак XVI стагоддзя, які стаіць на касы, што аддзяляе ліман ад Чорнага мора, паўтара кіламетра хады — і вы каля самай вады Чорнага мора.

Адным словам, адпачынак вельмі спадабаўся.

Уладзіслаў БАСЬКО.
Фота аўтара.

З ПОШТЫ Яўгена ЛЕЦКІ

Шчыра дзякую за Ваш ліст і за кнігі (дужа цікавыя), якія Вы пераслалі мне! Календары з выявамі святых я перадаў у царкву, там яны знайшлі сваё ганаровае месца. А календар з Вітаўтам вісіць у маім кабінэце. Вельмі шкаду, што Вы не здолелі прыехаць у Рэчыцу. Там было вельмі цікава і добра ва ўсіх адносінах. Пад уражаннем гэтай канферэнцыі (прысвечанай М. Доўнар-Запольскаму) і сустрэчы з панам Скапабанам я ўрэшце выканаў свой даўні абавязак і напісаў успаміны пра незабыўнага М. Улашчыка. Раней не мог напісаць не толькі з-за браку часу. Усё шукаў ягоня лісты да мяне, ды, на жаль, і да сёння не знайшоў. Верагодна, яны трапілі ў лік тых лістоў, якія я некалькі гадоў назад перадаў на захаванне ў аддзел рукапісаў Днепропэтраўскага гістарычнага музея (там знаходзіцца мой асабісты фонд). Але Днепропэтраўск, па-першае, далёкавата ад Кіева, а па-другое, тыя лісты — ужо не мая ўласнасць, а музея. Але пры нагодзе я пастараюся адшукаць і скапіраваць, каб калі-небудзь надрукаваць.

Меў у Рэчыцы размову з прадстаўніком беларускага часопіса «Спадчына». Ён замовіў

Ці існуе стыпендыя для беларусістаў?

мне вялікі артыкул пра Іллію Галоту і бітву пад Загаллем, але з дадаткам з польскіх дакументаў 1649 года. Ужо і ў такім варыянце гатова. Усё набрана на дыскеце, раздрукавана, і я чакаю толькі сігнал з Беларусі, каб ведаць, куды і каму гэта дасылаць. Тэрэтычна дамовіліся, што і надалей буду рыхтаваць артыкулы пра Беларусь, натуральна гістарычна тэматыкі, пераважна XVI—XVIII стагоддзяў. Я асабліва зацікаўлены ў публікацыі дакументаў сярэдзіны XVII стагоддзя, бо іх у мяне багата і праблема толькі ў часе, каб набраць тэксты на камп'ютэры і, вядома ж, у магчымасці публікацыі іх на Беларусі.

У сувязі з гэтым прашу пры нагодзе напісаць, ці будзе ў перспектыве магчымасць выдаць зборнік маіх артыкулаў, прысвечаных Беларусі? Гэта прыблізна 10 артыкулаў, у тым ліку біяграфіі беларусаў-супольнікаў Багдана Хмяльніцкага (С. Мужылюскага, І. Галоты, Я. Сакалоўскага, Ф. Гаркушы), артыкулы пра бітву пад Оршай, Загаллем, пра падзеі вызваленчай вайны ўкраінскага і

беларускага народаў на Гомельшчыне і пад Рэчыцай (1648—1651 гады), новыя звесткі з біяграфіі Фёдара Еўлашэўскага ды іншае. Усё складзе невялікую кніжачку — каля пяці друкаваных аркушаў. Увогуле, усё больш уцягваюся ў беларускую праблематыку і буду старацца прыхвоціць да гэтага і сваіх студэнтаў, бо нярэдка цяжка адрозніць, дзе заканчваецца нашае, а пачынаецца вашае. Трэба рабіць справу, аднолькава патрэбную і карысную і для ўкраінцаў, і для беларусаў.

З'явілася ў мяне адна думка. Калісьці (у 1993 ці 1994-м) я пазнаёміўся ў Гродне з панам Кіпелем (беларусам з Амерыкі). Ён казаў мне пра стыпендыю, якая прызначаецца ім для беларусістаў. Памятаю, што я прапанаваў яму даваць гэтую стыпендыю не толькі тым, хто хоча працаваць у ЗША ці Канадзе, але і тым, хто хоча працаваць у Еўропе, найперш у польскіх архівах, бо гэта абыдзецца танней (можна паслаць не аднаго чалавека ў ЗША, а двух ці трох у Польшчу) і дасць больш карысці. Кіпель з гэтым пагадзіўся. Цяпер сабе думаю:

ці нельга было б скарыстаць з гэтай стыпендыі, каб самому месяц-паўтара папрацаваць у Польшчы, а тыдні 2-3 — у Беларусі, найперш у Мінску. Я б пашукаў матэрыялы, датычныя палітычнай гісторыі Беларусі сярэдзіны XVII стагоддзя, з тым каб напісаць кнігу ці серыю артыкулаў пра ход вызваленчай вайны на беларускіх землях у 1648—1658 гадах. Праўда, я ўжо не маладзён, але ж стары конь разору не псуе! На жаль, адрас Кіпеля дзесьці згубіў, кантактаў з ім пасля таго не меў. Ці магчыма, калі будзе такая нагода, прыслаць мне каардынаты Кіпеля?

Мажліва, ёсць якіясьці іншыя магчымасці, каб, напрыклад, прыехаць на нейкую беларускую стыпендыю на 2-3 тыдні ў Мінск, можа нават на месяц? Зусім неабавязкова, каб гэта была значная, прэстыжная стыпендыя: мне трэба дзесьці жыць (аднаго маленькага пакойчыка, пажадана палізу архіва, для мяне дастаткова), нейкія выдаткі на харчаванне, урэшце на квіток з Кіева ў Мінск і назад.

Даехаць у Мінск мог бы і ўласным коштам. Затое я б залез у дакументы XVI—XVIII стагоддзяў, якія мала хто шукае і якія, калі іх апублікаваць, былі б карыснымі. Такую выведку ў беларускіх архівах я хацеў бы прывесці дзесьці ў 2003 годзе, а можа і раней.

Пачаўся навучальны год, і традыцыйная мітусня мяне моцна запаланіла. З нецярпеннем чакаю выхаду ў свет энцыклапедыі Кіева-Магілянскай акадэміі (там нямаюць персаналіях і беларусаў), энцыклапедыі ўкраінскага казачства, куды і маёй працы шмат укладзена. Я напісаў звыш 100 артыкулаў. Цяпер рэдагую дзіцячую казачную энцыклапедыю нябожчыцы Алены Апановіч, якая, дарэчы, па бацьку з беларускага роду. Яна выдатны ўкраінскі гісторык, лаўрэат прэміі імя Шаўчэнкі. Памерла ў 2000 годзе (я нават яе адпяваў). Словам, працы маю па горла.

Што новага ў Вас?

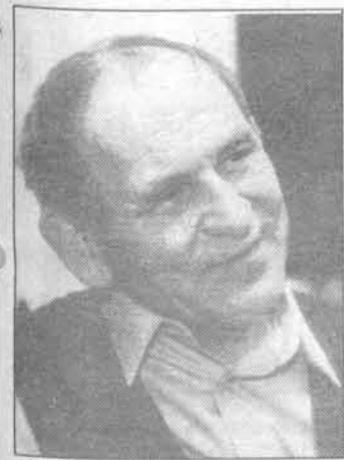
Зычу моцнага духу і здароўя, шчасця і новых творчых поспехаў!

Юрый МЫЦЬК,
прафесар Кіева-Магілянскай акадэміі.

Украіна.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

Сакрат ЯНОВІЧ (Польшча).

ЗАШІСЫ
ВЕКУНА ГАНКУ
Ў ПРАДВЕСНЕ

Вясна ў той год ішла марудна і з халадамі. У месячныя ночы з'яўляліся прымаразкі з інеем, ад маянтковых сажалак даятаў крык вялікай птушкі. У хаце было цёмна, не хацелася запальваць свечкі. У бок Астравой то гудзеў, то заціхаў трактар, быдта сувязны кукурузнік над партызанскімі лясамі ў забытую вайну. Не браў сон, а вышаўшы на ганак, можна было пачуць нізкі і хуткі лёт дзікіх гусей, відаць, на Свіслацкія багны. У такую ясную страшнавата на падворышчы, ад густога ценю хлява і стадоў, пад якімі, здаецца, нехта чакае цябе...

На Выганскай вуліцы, зусім унізе, загаварылі мужчыны (настойлівы сільны голас). Дзіўна, бы жывы смех у смутны сон, хоць і бяссэнсавы, але ўсё роўна невясёлы. Прыбілася ў галаву сцішнае, як лютучая мыш: «А ці ўжывешся з кімсьці, хто няздольны быць рады не ад сваёй удачы?» —

Ужо няшмат пытанняў пасля гэтага.

Застацца дарэшты аднаму адным і пра нішто не думаючым, зрабіцца непатрэбным нават самому сабе, аж абываючым на голад і холад, — гэта ад стомы жыццём. Яна прайдзе, нахштальт застуды якое. Не бясследна, аднак жа, усё пакідае нешта за сабою. Так поўняцца гады кожнаму, — каму памалей, у таго і больш трывушчасці. Мудрасць гэта, каб пабыць на свеце не спяшаючы? Хто яго ведае... Ну, а з кім? — дапытліва, якой няма толькі на могілках.

...Асела ціш, цемнач ані вярнуцца. Свяціліся лампачкі, рассыпаўшыся месцаковым млечным Шляхам у чорнай бясконцасці, якая прападае тут у світанак з трыцімі пеўнямі і пры першай гамане ля калодзежа ў сялянскім завулку.

АДЛЁТ БУСЛОЎ

З вясною буслы прыляцелі, як анёлы белакрылыя. У нябесці перадвелькодным кружылі, а мы стаялі на падворышчы ды глядзелі на іх. — Будзе ў цябе брацік, — пажартавала з мяне маці. — Поле ўродзіць, — сказаў бацька, не апускаючы галавы. А мне хацелася на луг, папырскацца ў цёплых лужынах.

На буслянку яны сваю вярнуліся з краінаў егіпецкіх. Шлях да дома роднага адшукалі, аднак, не забыліся. Як у напамін чалавеку: без айчыны можаш толькі наесціся.

Аралі і сеялі людзі, жытка жалі і хлеб новы пяклі. Богу маліліся, песні на вярчорках спявалі; жанілі ды хрысцілі, хадзілі — таксама — на мярліны, праводзячы сваіх на вечны сулакой. І хоць пачалі пакідаць вёску, прамяняўшы яе на горад, смерць усё роўна не адступалася ад іх, як і звычайная бяда. Гэтак жа аніхто і ніколі не ўбачыў мёртвага бусла, кажучы, што памірае ён у палёце над снім морам, ад разрыву сэрца з тургі... Ажно адзін застаўся на зіму ў нашым старонні, прыбіты кімсьці цяжкагрэным. Шкадуюць яго, баючыся паратаваць святога птаха, бо, можа, знак гэта гасподні канца свету. Час ужо, каб надышоў разам са згіненнем апошняга гаспадара, што глуха кашляе ў гібеючай хаце.

СПАТКАННЕ
Ў ВЕНЕЦЫІ

У мітусні на чыгуначным вакзале ля Санта Лучыя ў Венецыі сутыкнуўся я з сін'ерытаю, якая, як бліск маланкі, спаслала мне дзівочую постаць забытай Нінкі. Здарылася тое ў імгненным арэале ад хвіліннае інтымнасці. Пакінула пах недарагіх парфумаў, вабную пухкасць ад дотыку кудзеркаў, нецягліваю задыханасць боскага стварэння; яшчэ і адчуванне цялеснае гарчасці. І ў нечым славянскую, аднак, мяккасць у перапрашальным «эскузо!». У слыху застаўся стукат высокіх абцасаў яе тэфелькаў, калі бегма знікла яна ў вагоне зрацягніка ў Рым.

Я ўжо вяртаўся з Італіі, стомлены звычайнай у ёй антычнасцю вакол. Таксама — класічнай прыгажосцю патомных жанчын. І раптам — Нінка, уся ў беларускай маладой нясмеласці. З невытлумачальных тут Вялікіх Азяранаў над Свіслаччу, што ў баку, адкуль ішоў Атыла. Рупіла сесці, нарэшце, у польскі авіялайнер, каб з бруднай Варшавы апынуцца ў сваім старонні. У зарэчна-лугавым, з бульбаносымі тубыльцямі, у якіх гэтак жа крыклівая бабы пад незратычную старасць.

У сін'ерыты ўсё ж і няўпоўная нейтальяскасць, магчыма, балканская ад прымежнае Славеніі? Заіскрыўся здогад наконт таго,

чаму я ў Венецыі пачуваюся патхняму ды чуллівей разумею тутэйшы дыялект...

Едучы ўпоўнач кур'ерскім цягніком у Мілана, адкуль полуднем адбыўся вылет, прыснілася ў пасцельным купэ Нінка: стала вясковай маладухаю на падмостках Санта Анджэле, за павароткаю Каналь Грандэ. У чаканні мяне, выфранчанага на шпану ў заазыранскім мястэчку часоў дэкадансу сталінізму ў тую глухую палову нашага стагоддзя. Але маладушна спужаўся я сыклівых ракет, асвятляючых яе, і чамусьці савецкіх тут пагранічнікаў з татарскай вузкавокасцю, што відавочна таіліся за шырокім взлюмам шляхецкай кройкі... Санта Мадонна і Усе Святыя, няўжо Другое Перасяленне Народаў і зноў загарыцца Еўропа!?

Я ледзь давалокся да гатэлю Стар, на вія дель-Босі.

СКАРГА
НА ГІСТОРЫЮ

Пішу я скаргу на Гісторыю, бо яна нам, як пані тая вялікая!

А мы ж так верна ёй служым працаю потнай ды і адданнем цяпюцім, і ўсенька, што толькі трэба, робім жа і робім. Целам і душою парабкуем з кідкай ахвочасцю на тых прасаторах ейных без канца і краю, колькі адно змогі тае ў жылах маем. Нават і не прызнання банкетнага за тое ад яе мы чакаем, але каб ласкава хоць слоўца пачуць на сконе дзён сваіх. Без абразы і з надзеяй шчыра-сэрдэчнай пазираем на палацы гэтыя ж светлаваконыя, прадзедамі нашымі чорнарабочымі яшчэ ўзбудованыя тут, у якіх грывіцца аркестры гадавінныя ды па-бальнаму святкуюць дзеля векапомнасці ўдачы ўсё чужыя, аднак жа. Часам і мы возьмем ды закруцім польку-янку на радасць плебейскую ў наваселле новабагатае, і тады даверліва пэўнімся ў тым, што моцна пашанцавала людзіну таму нашаму якраз вылуціцца, нарэшце, на свет белы, калі скінулі спачатку хамут яму з шыі замуленай да лішаёў, а потым бізун цівунскі адабралі з рук падпанка ягонага. І здзіўляемся, што ніхто чамусьці не віншуе нас са шчаслівасцю гэтакай, ды і самі мы, бадай, — здогадам не дурня аб тым, што няма чым хваліцца, — тоімся з ёю ж патроху, бы з грашом нейкім дарагім, усё роўна што той, хто спападаў быў выпадкам яго тракце карэтамі ўезджаным.

І Гісторыя воль зусім не намерана перастаць быць паняй нам, можа, і добрай такой цяпер, як гэта некалі ў Беларусі бывала, і таму, здаецца, а чаго ж больш хацець?

Матачкай мы яе клікаць гатовы, па навыву кроўным ад дзецоў колішніх у світцы ды лапцях веквечна, і ад таго ж такса-

ма крыўдаванне камяком расце мне ў горле, бо не надта каб справядлівай яна ёсць дзецям родным, а найменшанькае з іх, беларускае, даўно павінна да грудзей прытуліць, песню часу і яму праспяваць. Але дзе там, усё пра старэйшых думае і капоціцца, пра іх гэта клопат увесь яе без упыну, ды што лепшае ім жа падсоўвае, быццам жыць яны іначай не змаглі б.

Сэрца ад жалю паліць, а ў душы ные нешта нясцерпнае, і свет клінам мне сыходзіцца.

Я поўны скаргаў на Гісторыю!

СУСТРЭЧА
СА СВІНСТВАМ

Я ўгледзеў яго ў аўтобусе гарадской камунікацыі з Выгоды: нейкі такі пасабачаны. Паглядзелі мы адзін на аднаго і нічога не казалі; паміж намі нешта заперлася капітамі. Падумалася мне: пайшоў ты чарцам на спахжыву!

На прыпынку, што ля забяглаўкі "Сонейка", ён хуценька зышоў мне з вачэй і застаўся на тратуары. Яму, відаць, трэба было яшчэ ехаць; яго прыпынак — ля ваяводскага суда.

Сапраўды, мы змоучалі перад сабою. Па-праўдзе, ён мне нічога кепскага не зрабіў. Мо часамі падумаў пагане — ды мала чаго прыходзіць чалавеку ў галаву пра іншых... Хутчэй гэта я пахіснуў ім, ды так, што ягоную кар'еру малавеле з коранем не вываліў; з мужыцкаю зацятасцю, але ён не ведае аб тым і нават не здагадваецца?.. (Даўно тое было, сам ужо добра не памятаю: дакладна калі? Мо і таму, што ўспамінаецца мне яно, ці не штодзень, адзін чорт ведае колькі гадоў! Стапае гэтае ўспамінае амаль рысаю майго характару).

Я паглядзеў тады на яго менавіта з гэтакай крыўдай, ад якой адно заціскаецца кулак: ты зрабіў мне свінства! Якое? Я якраз не ведаў, але адчуваў, што, аднак, зрабіў!.. Ён выходзіў з аўтобуса, быццам цюцік з сенцаў на панадворак. На такога сабаку няма патрэбы крычаць, даволі паглядзець яму ў спяні, гэтак з дакорам, і ён адразу павернецца ў дзверы. І выйдзе.

Стаяў воль на тратуары, павярнуўшы сваю галаву так абыкуды. Аўтобус крануўся быў далей, а я нахіліўся да вакна і ўсё глядзеў на тую яго галаву, павернутую невядома куды, на гэтае, як я ўяўляў сабе, жывое свінства, і мне было ўжо ўсё роўна, ці калі даведася, менавіта, чаго дапусціўся ён... Я прыліп; ён паклыгаў у цэнтр горада, бы турыст з нечым цяжкім за плячыма, які пабачыў нешта ашаламляючае і цяпер ідзе ў пошуках кафекі ў завулку, каб сесці там у куточку ды перадыхнуць, перадумаць сёе-тое, сабрацца з духам...

За паваротам вуліцы ён знік мне. Я вытрэшчваўся, пахілены зусім да таго вакна; здавалася, воль-воль вынырне ягоны твар у далачэючым натоўпе. Ад такога майго чакання прахожыя сталі як бы клыгаць (бы набітыя), збочваць і горбіцца. Нейкі тоўсты тып з пухлым партфелем пад пахаю як бы рохкае (у яго выгляд кормніка, які перастаў адчуваць патрэбу рыцца).

Многу хіснула на падлогу, але я не ўпаў, ухапіўся за чыёсці плячо і таму не паваліўся. Той хтосьці зазваў на мяне, сказаў:

— Вы п'яныя! — назву

"п'яныя" ён амаль выкрыкнуў. — Выбачайце, — знябожыўся я. — Вельмі вас перапрашаю... Вельмі! — слова "вельмі" я, можна сказаць, таксама выкрыкнуў.

Аўтобус супыняўся; урэшце ён зарыўся як быццам, побач таго ж прыпынку, што ля суда.

— Я вас вельмі перапрашаю! — паўтарыў. Той не слухаў мяне, ішоў да выхаду: быў пагорблены ад крыўдавання. Усе паглядзелі на мяне, і я закліснуўся ад сораму; раптоўна ступіў за тым, што выходзіў на тратуар тут, пад вецер, які скакаў да вачэй.

Бяздумна заўглядаўся я на бязлістае дрэўца, трохі пад ногі і на плечы зграбнае жанчыны. Гэтак жа рушыўся пераходзіць вуліцу, пасярэдзіне якой спужаўся быў глыбіні Нарвы: перад носам у мяне шмыгнула легкавая машына, падаўгаватая, з блішчатым жыватом.

Дайшоў я да тратуарнага берага, а на ім — урослыя боты міліцыянера. Я іх адразу пазнаў: прытукалі ад злосці.

— Вы, пане, што гэта думаеце сабе! — сказаў яго голас над ботамі.

Я падняў галаву. — Пакажыце пашпарт! Я паказаў.

— Гм, — міліцыянер чытаў у ім. — Настаўнік вы, значыць, з вёскі.

Я не адказаў яму. "Чаму настаўнік можа быць толькі з вёскі? — падумалася мне. — Як нейкі ксёндз".

— Заплаціце штраф, — ён выпісаў паперку на пяцьдзесят татрышніх злотых.

І я заплаціў.

Ішлося мне неяк пэгчэй, быта гэта перапыніў быў мяне цудоўны сябр і загаварыў: "Здыму з цябе адно свінства, і выкіну яго вон! Во, сам глядзі..." Хацелася зарагатаць ад таго: свінства — як хвароба, якую можна залычыць, але — ніколі не вылечыць! І аб гэтым ведае нават абы-які лекар... То зноў хацелася мне вярнуцца да міліцыянера ды насварыцца на яго: "Вы дурны, пане міліцыянер! Вы пакаралі мяне за парушэнне правілаў вулічнага руху, бо я перайшоў скрыжаванне пры чырвоных слепняхках, ха-ха-ха... Вы, пане міліцыянец, не ведаеце, колькі іншых правілаў парушыў я, — напрыклад, сяброўства, га? Вам не хапіла б блакнота на штрафы, вам не хапіла б... эх..."

Я вяртаўся хворым. У маіх думках калацілася нешта такое, чаго я доўга не разумеў. "Пры чым тут міліцыя? Ну, сам скажы: пры чым? Ну, пры чым?... Ну..."

Я па-сабачаму нырнуў у пад'езд сваёй кватэры, хвастом павярнуўшыся да папчальнаму растрывожанай вуліцы.

